

AVAR PÁL:

HABÓK

Az igazi nevét nem írom ide. Az erős emberek nem szeretik, ha cselekedeteik lelki okát kitergeti valaki. Már pedig Habók igen erős ember volt. A legerősebb azok közül, akiket valaha közelebről megismerhettem.

Régi tapasztalat, hogy aki képességeivel kiemelkedik az átlagból, annak sok irigye támad és csak azt várják, mikor csúsztathatnák el egy dinnyehéjon.

Két esztendeje annak, hogy Habók bevonult katonának. Egy egész délelőtt ott üldögéltek az újoncok a laktanya udvarán és Habók már akkor szemet szúrt a többieknek. A mindenkinél legalább egy fejjel magasabb lakatossegéd olyan hatalmas katonaládán ült, hogyha éppenséggel lány lett volna, egész hozománya belefér. Lapát-nagyságú tenyerével a láda oldalát símogatta, a fogantyút zörgette, amely bizony akkora volt, hogy akár kengyelnek is beillett volna.

Habók már az első nap feltűnt mindenkinek, pedig nem düllesztette a mellét és a muszkliját sem mutogatta. Ellenkezőleg: olyan lagymatagon vonszolta magát, akár egy bánatos oroszlán.

— Sokat szenvedhetett vele az édesmamája! — súgtak össze egyesek a háta mögött. — Jaj, de muris lesz, ha nem akad rávaló mundér. Még hazaküldik . . .

— Sokba fog kerülni a hazának, — mondogatták nevetve, — külön fazont kell neki csináltatni.

A kuncogás csak akkor csillapodott, amikor Habók is észrevette, hogy őrajta derülnek. Ilyenkor kényelmetlenül érezte magát és csak úgy recsegett-ropogott alatta a katonaláda, ahogy fészkelődött a tetején. Majd egy örvezető tűnt fel az udvaron és kemény léptekkel közeledett a csoport felé.

— Emberiség! — kiáltotta vagy ötven méterről. — Itthagyni a cuccot, sorakozó! Felvételezzük a szerelvényt. In-dulj! — Vezényszavától zengett az udvar és miközben szemügyre vette a görbe sorokat, a nagy lapaj láttán nevetve csóválta meg a fejét.

A raktárban mindenkinek a felszerelésre volt gondja. A legtöbbször odahaza azt mondta az apja: vigyázz, milyen bakancsot kapsz, mert duplán kibabrál veled a békaügetés, ha a sarkad kisebesedik. Ezek divatjukat múlt aggodalmak voltak az új hadseregben, de azért mindenki azon igyekezett, hogy kényelmes lábbeliben sajátítsa el a regulát.

Amikor aláintázták az átvételt és a raktárfolyosón híven őrizgették az öltözetet, a puskát, a derékszíjat, a bokacsatolószíjat, meg a többit, a figyelem ismét Habókra

terelődött. A jóslás beteljesedett. Nem ruha, de még puska sem akadt nekivaló. Akármennyire kiengedte a szíját, a könyöke csak nem fért ki rajta. Így aztán Habók három napig civilben lóbálódzott a sorban.

Amikor megkezdődött a kiképzés, valósággal vérszemet kapott a társaság. Mindenáron meg akarták semmisíteni a magányos óriást, de úgy, hogy az elveszítse erejét. Itt is volt ugyan kopasztás, de az ebből a szempontból nem járt sikerrel. Nem úgy, mint a néhai Sámson esetében. Alaposabb elbánás volt, amikor az egyik tereptani órán elkeresztelték.

A névadás a következőképpen történt.

Az oktatótisz a óra végén feltette a kérdést: — Tehát? Hogyan álcázzuk magunkat bokros terepen? — és még hozzátette. — Remélem mindannyian idefigyeltek!

Néma csend következett és egy lélek sem jelentkezett. A tiszt a hosszú újoncra mutatott. A kérdezett nagy ügyel-bajjal szabadtotta ki magát a szűk padból és fülig vörösödve rákezdte:

— Ha bok . . . ha bok . . . ha bokros terepen állunk, hát . . . — nyögte és krakogni kezdett. Aztán motyogott valamit, de azt már senki sem hallotta, mert addigra kórusban zengte a szakasz:

— Habók! Habók! Habók honvéd hozzám! — Még a kiképző hadnagy is nevetett, s ezzel meglett a keresztelő. Ám a fegyelemmel bajok támadtak. Ugy elkanászodott az újoncgárda, hogy csak erélyes eszközökkel lehetett újból ráncbaszedni.

Igy lett a mi hősünk neve Habók, amivel azt is kifejezésre akarták juttatni a társai, hogy egy kicsit habókos, magyarul szólva gügye. Ebben persze nem volt igazuk; az irigység azonban gyakran szül hamis ítéleteket.

Habók türelmesen viselkedett, nem látszott rajta, hogy valami is bosszantaná. Volt annyi önbizalma, hogy ha arra kerül a sor, könnyedén lefricskázza magáról a csipkelődő szünyogokat. Túrta a gúnyolódást. Ezt meg is mondta, mert azt remélte, hogy minden tűzpróbát kiállt. Így hamarabb megnyugszanak a kedélyek. Ugyanakkor azonban azt is hozzátette, hogy csupán egy dolgot nem tudna elviselni, ez pedig a rabság.

Amikor jobban megismerték és megállapították róla, hogy voltaképpen igen szelíd ember, aki a légynek sem árt, akadtak, akik ingerelni kezdték. Persze csak, ha négyen-ötven voltak együtt. És akkor sem egész komolyan, csak hogy kipróbálják az erejét.

Ugyan mit bír egy ilyen tohonya ember, aki még a füle tövit is lusta megvakarni? Alig várja, hogy elhangozzék a „pihenj”. „szerelevényt igazíts” és máris úgy elhagyja magát, mint egy golya a békátlan tó közepén.

Nos, az ilyen erőkótolásnak rendszerint az lett az eredménye, hogy félkézzel mind szétszórta őket, ahányan csak voltak. Valósággal szétfreccsentek körülötte. Örülhetett, aki csak az oldalát fogta után, és nem eredt el legalább az orra vére. De még ennél is kellemetlenebb volt az ágyak, a csörömpölve szétgurult csajkák és hátizsákok helyreigazítása. Aki volt katona, annak van fogalma arról, mit jelent az ágyaknak asztallappá való kiképzése és más hasonló szabályszerűségek.

Lassacskán barátai is akadtak Habóknak, és éppen azok közül, akik legalább egyszer átéltek a megalázást, amit az ilyen erőpróba eredményezett: amikor Habók az

ablakmélyedésben ülve szemléli a megvert had szorgoskodásait. Ő maga persze a kisujját sem mozdította ilyenkor. Még akkor sem, ha történetesen az ő ágát is érintette a dulakodás.

A feszültség hétről-hétre enyhült körülötte és Habók lassan minden esti szórakozásban részt vett. A tavaszi táborozáson zenekart alakítottak. A zsenge fűzfavesszőkről szuronnal való ütögetés után lehúzták a hóját és sípot készítettek belőle. Voltak, akik falevélen fújtak ki nótát. Habók egyiket sem tudta, így ő lett a nagybőgő. Tenyerét a meztelen hóna alá szorította, karját vállból le-felmozgatta és így brummogott. Muzsikus ember füle kétfelé állt volna, amikor rákezdtek, de ők jól szórakoztak rajta. Sőt tudásukat odáig fejlesztették, hogy a portyázás végén a tábortűznél is felléptek vele. Az egész zászlóalj dőlt a nevetéstől.

Egyik este a puskatisztogatásnál ismét kijelentette Habók, hogy ő csak egyet nem tudna eltűnni: ha véletlenül fogdába kerülne.

— Addig püfölném az ajtót, rugdosnám a falat, ameddig ki nem szabadulnék. Vagy ott pusztulnék el. Ott én! — lóbálta ide-oda a fejét.

Erre senki sem felelt, mert hogyan-hogyan nem, mindenki elhitte, amit Habók mondott. Ha valaki, hát ő megcsinálná, amilyen hatalmas bivaly.

Elhitték. Ám, ugyanakkor mintha bolha csípte volna meg őket, az egész szakasz viszketést érzett az oldalában. Ugyan mi lenne, ha mégis megtörténnék, hogy Habókot valamiért bedugják az egyesbe? És alig bírták kivárni, hogy lefekvés előtt kimenjen pár percre a szobából, máris összebeszéltek. Vizoli Sanyi vitte a szót, aki szintén erős legény volt, kovács. Ezért eddig sohasem kezdett ki Habókkal. Nem is tartozott a barátai közé.

— Gyerekek, megvan! Mostanában lesz a születésnapja. Azt mondta, szombaton. Talán kapunk kimenőt és akkor elmegyünk vele egy vendéglőbe, leitatjuk és usgyi, otthagyjuk őt az asztalnál. Mink meg szépen hazajövünk.

Mindenki tudta, hogy Vizoli nagy ellensége Habóknak. Sorrendben ő volt a második legerősebb a szakaszban. A paraszt Futaki Dani is csak utána következett, de őt már elhajította egyszer Habók.

Az ötlet kicsit hátborzongató volt, de vajon ki mert volna Sanyival ellenkezni? Egy kézfogás vele és még másnap is fájdalomosan ment a puskatusra való csapkodás, a „lábhoz” vezényszónál.

A sátáni gondolat valamennyiüket megejtette. És egyetlen áruoló nem akadt.

A fegyelem egész héten át kifogástalan volt. Mindenki kivételes szorgalommal tanult. Így nem volt kétséges: szombaton meglesz a kimenő! Meg is lett. Méghozzá minden úgy kezdődött, ahogy eltervezték.

Némi nehézség azért így is támadt. Flőszőr az, hogy a ritka alkalmat senki sem akarta elszalasztani. Sőt más szakaszbeliek is megneszelték a készülő veszedelmes mókát és ők sem akartak kimaradni belőle. Ilyen sokan pedig nem fértek sehová. Csak nagysókára lettek olyan vendéglőt, ahol több, mint a fele leülhetett. Aki nem, annak közben átadták a helyüket és így felváltva ültek meg álltak.

Tíz óra elmúlt már és Habók még színjózsan volt. Ráadásul — és itt adódott a második nehézség — nem is igen akart inni. Folyton szabódott, hogy nem szereti az italt, mert hamar megárt neki.

— No hisz nem baj! — szólt el magát izgalomban Vizoli Sanyi, aki a legjobban szurkolt. Neki bizony nehéz volt megőriznie a józanságát, mert egyre-másra hajtogatta fel a poharakat idegességében. Mások meg rémképet láttak. Azt ugyanis, ahogy Habók „püföli” a fogda oldalát és „vagy szétveri”, vagy pedig . . . De erre már senki sem mert gondolni. Többen kuncogtak és éltették Habókot. Akadt olyan is, aki spicces fejfel pohárköszöntőt rögtönzött. Az idő pedig rohant. Tizenegy óra felé már nagy volt az izgalom. Akkorra azonban az eredmény is jelentkezett. Habók laposakat pislogott és öklét tehetetlenül rakosgatta ide-oda az asztalon. Egyszer aztán a poharát is feldöntötte és a feje a mellére hanyatlott. Pedig alig ivott meg egy fél litert. Azt is csak azért, mert egyszer van egy esztendőben születésnap és ilyenkor bánja a fene.

Egyesek szedelőzködni kezdtek. Fél-tizenkettőkor már csak hárman ültek Habók mellett: a kovács meg még ketten a kíváncsiak közül. Végül ők is kerekét oldottak. A pincérnek azt mondták, hogy csak szükségre mennek, aztán visszajönnek a bajtársukért. Aztán ahogy kiléptek az ajtón, rögtön iramodtak a laktanya felé. Éjfélig szót a kimenőjük és Vizoli Sanyi sem akarta megkockáztatni, hogy Habókkal egy napon kerüljön a fogdába és közvetlenül kelljen megtapasztalnia a szabadulási ostromot.

Éjjel alig aludtak valamit.

Legjobban a kovács hánykolódott az ágyában. Ha kitudódik a dolog, nagy baj lehet belőle. És ha eddig megúsza az erőköstölést, most aligha fogja. Még az is eszébe jutott, hogy Habók egyszer azt mondta:

— Az üzemben a darus szeret a legjobban. A tengelyeket magam szoktam emelgetni. Ő addig nyugodtan pipázhat.

Vizoli nem tudta mi lenne jobb? Ha az éjszaka folyamán megjönne Habók és jól kialudva, nevetve törülgetné a szemét . . . ? Igaz, a fogda akkor is hátra van. Vagy csak egy hét múlva? Akkor meg már a hadbírótság is jöhet, a kivizsgálás és akkor jaj nekik. Valami hasonlót éreztek mások is. Délelőtt az alaki kiképzésen többen balra fordultak a „jobbra át”-nál, az elméleti órákon sem tudtak figyelni. Sanyival ötször is elismételtették a jelentkezést, mire sikerült hibátlanul megcsinálnia.

Szomorú napok következtek. Minden óra egy esztendőnek tűnt.

Végre! Megjött az értesítés: „Habók kórházban fekszik. Nincs komolyabb baja. Rövidesen hazaengedik.”

Mindenkinek felragyogott a szeme. Gondolták, ha beteg, azt úgyis hamar kiheveri. Ám az aggodalom mégis újból kiült az arcokra: „Mi lesz, ha visszajön? A fogdát megúsza ugyan, de minket tönkrepüföl” — ismételték egymás között.

A kovács már szólni sem tudott. Érezte, hogy nemsokára vége a veretlenségének. Már el is képzelte, mit fog kapni. Akkora pofont, hogy belesápad. Jobban teszi, ha nem védekezik.

Többszörösen átgondolta magában a találkozást, s abban állapodott meg, hogy egyszerűen odaáll Habók elé és azt mondja neki: „Én vagyok a bűnös, üss, ahogy akarsz!” A kezét is le fogja szorítani a nadrág varrására. Talán így elmarad az „erőpróba”, na meg a bajtársi becsület is ezt diktálja.

Egy hét múlva aztán elérkezett a várvavárt pillanat.

Kiképzésről jöttek haza. A napos már messziről ujságolta, hogy megjött Habók. Látszatra semmi baja, csak mindig vihog, mintha bel volna rúgva.

— Menjünk be hozzája együtt — rebegte Vizoli sápadt ajakkal. — Igy jobb lesz. — Persze mindenki tudta, hogy fél a nagybátor is. A kovács azonban most nem törődött semmivel, csak ment mindenütt a többiekkel. Az ajtónál megálltak és vártak egy-két percig.

Arra nem is emlékeztek később, hogy léptek be az ajtón, csak egyszerre bent voltak valamennyien.

Habók az ágyon feküdt és a kilincs zörrenésére olyan fürgén pattant fel, ahogy eddig még soha. Azt hitte, az ellenőrzés jön, és napközben tilos az ágyon feküdni.

Mindannyian odasorakoztak köréje. Egy perc is eltelt, de senki nem szólt semmit. Vizoli tért magához leghamarább. Sokáig viaskodott magával, de nem akart kiállni a fejében oly sokszor ismételt szöveggel.

Habók szemében nem fedezett fel haragot. Inkább valami ünnepélyesség csillogott a tekintetében, mint aki távolléte alatt rájött valamire és most annak örül szerfelett.

— Ne haragudj! . . . Csakis én vagyok a hibás! Egyedül . . . — mekegte Vizoli Sanyi és kezét nyújtotta. Majd megrettent egy kicsit, hogy talán túlságosan aláztosnak tűnik a többiek szemében. De még mielőtt javíthatott volna, megszólalt Habók:

— Szégyellem,, hogy az a kis bor annyira megántott. Na, de az a kórház gyerekek! Ha az ember nem beteg, hát szörnyű! — És akkor még valamit el akart mondani, de egyszerre elfogta a nevetés. Háromszor is belefogott, mire sikerült ki-nyögni: — Képzeljétek, pár nap múlva áttettek az idegosztályra, a bolondokhoz! — fulladozott a nevetéstől.

A feszültség végleg feloldódott.

— De én úgy ránéztem az ápolókra, meg az orvosra, hogy azok rögtön össze-súgtak és azt mondták: „Nincs magának semmi baja, menjen vissza!” — És Habók nevetett, nevetett. A többiek kórusban kísérték. — S tényleg még aznap elengedtek. Leletet is adtak, — mondta és keresgélni kezdett a zubbonyában. Amikor megtalálta, sorban megnézték, mindnyájan. A latin szavakat azonban senki sem értette meg.

— Sine morbo — böngészte Vizoli. — Meg az ördög tudja, mi van még ide írva — vigyorgott felszabadultan.

Habóknak az ezredorvosnál kellett jelentkeznie. Oda is elkísérték valamennyien. A gyengélkedőnél azonban lemaradtak és nevettek, nevettek.

— No, ez jópofa! Egy csöppet sem haragszik. Még kiderül, hogy tényleg süsü! — kacarásztak. Azt azonban már sehogy sem tudták megérteni, miért jön ki Habók lógó orral az orvostól és mit legyint úgy a tepsi tenyerével. Nehezen tudták szóra bírni.

Azt mondja az orvos: jelentést tesz a parancsnoknak, hogy szimuláltam.

Akkor mesélte el Habók, hogyan került a kórházba.

Hajnal felé ébredt fel a vendéglőben. Utána kísérték az utcára. Ment pár száz lépést, majd az az ötlete támadt, hogy lefekszik az út közepére. Jöttek a mentők, és ő addigra már színjőzan volt és a szívét tapogatta.

— Hú, ebből baj lesz! — állapította meg valaki.

Vizelő Sanyi szeme előtt karikák jelentek meg.

— Odamegyek a parancsnokhoz és mindent elmondok neki őszintén.

— Még mielőtt az orvos jelentené . . . — szólalt meg és úgy tett, ahogy mondta. Csakhogy a többiek is követték.

Másnap az egész szakasz ott állt „vigyázz”-ban a zászlóalj-kihailgatáson. Sanyi úgy helyezkedett, hogy őrá kerüljön a sor legelőször. Mindent úgy jelentett, ahogy történt.

Meg is kapták érte, amit megérdemelték: két hónapig se szabadság, se kimenő.

Három nap múlva azonban kitért az árvízveszély és az ezred mentésre indult.

Az újság is megírta, hogy Habók néhány társával egy egész falu vagyonát mentette ki a vízből. Amikor a gát hirtelen átszakadt, csónakon, bűváröltözetben hordták ki a zsákokat, a bűtört. Habók még emberéletet is mentett. Azt írták róla, de el is lehet hinni, hogy egyik hóna alatt egy zsák lisztet, a másik alatt meg egy beteg öregasszonyt cipelt ki egyszerre.

Persze, hogy a veszély elmúltával visszakapták a kimenőt, és egy igazi nagy katonamurit. csaptak.

Sziráki udvar

Gonda Zoltán
1966

GONDA ZOLTÁN: Sziráki udvar